

Národní kulturní památky na Písecku a jejich potenciál pro regionální rozvoj

National Cultural Heritage in Pisek Region and the Potential for Regional Development

Naděžda Fořtová, Vladimíra Šilhánková

Abstract:

The protection of cultural heritage is one of the priorities of the present world. There is no escape from cultural heritage. Everything bears the imprint of our time and so we are forced to confront it daily. Cultural heritage carries spiritual and intellectual values for generations. It is cultural heritage that enhances the quality of life, shapes human lifestyle, and at the same time it is a source of both knowledge and entertainment. The Czech Republic has had a long tradition of preserving monuments and therefore, cultural heritage. Spatial planning as one of the key tools of cultural heritage protection not only contributes to the preservation of cultural monuments as such but especially to the preservation of its sites as an integral part of cultural heritage. Spatial planning can adopt measures that improve the condition of the heritage fund, and also prevents from unfavourable interventions. For example, the International Council of Monuments and Sites (ICOMOS) has issued the requirements for the content of regulatory plans for heritage sites, which takes into account the interconnection of cultural heritage and tourism. The main goal of this thesis is to examine whether cultural heritage preservation in the Pisek region has a positive impact on regional cultural and historical development or whether it hinders further development. The thesis particularly focuses on the district and the town of Pisek and is devoted to four national cultural monuments which are located in the District of Pisek. These are Zvíkov Castle, Pisek Stone Bridge, Premonstratensian Monastery in Milevsko, and Country Stud in Pisek. The thesis is based on the research and analysis of professional literature, the available sources, and in particular, on our own qualitative survey – semi-standardized interviews with the administrators of national cultural monuments from the selected area. The interviews conducted with the administrators of the monuments revealed that taking care of a site that is on the National Cultural Monuments list is both prestigious and challenging at the same time and that such challenges often remain unanswered. Therefore, many sites remain unused, which prevents generating sufficient income needed for reconstructions and maintenance. No matter how costly the restoration of the cultural monument without a long-term vision for its use and without economic context is, such effort will only serve for the conservation of the site until a new principle of use is found. Conceptually taken, the care of cultural heritage undoubtedly contributes to the positive image of the region. In terms of spatial planning, it can be stated that the existing plans for municipal zones address the issue of the protection of cultural heritage only within the necessary legal minimum. They declare the protection of these valuable historical sites and stabilize the current condition. However, they do not deal with the proposals for urban protection solutions, nor do they deal with the better regulation of the zones through regulatory plans, or the relationship between the protected cultural values and tourism.

Keywords:

cultural heritage; national cultural monument; protection; National Heritage Institute; tourism; castle; bridge; stud; monastery

FOŘTOVÁ, Naděžda. ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra (2018). Národní kulturní památky na Písecku a jejich potenciál pro regionální rozvoj. In: KUGL, Jiří, ed. *Člověk, stavba a územní plánování 11*. ČVUT v Praze, Fakulta stavební. pp. 163-179. ISBN 978-80-01-06482-5. ISSN 2336-7687.

Článek je licencován pod licencí Creative Commons BY-NC-ND 4.0 (Uveďte autora-Neužívejte komerčně-Nezpracovávejte 4.0 Mezinárodní). Licenční podmínky: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.cs>

1 Úvod

Ochrana kulturního dědictví je jednou z priorit současného světa. Obavu o svou vlastní identitu, kořeny a o historii pociťujeme o to citelněji, když si uvědomíme, jak se v posledních letech záměrně devastují památky v zemích, které jsou kolébkou světové civilizace. Například v Sýrii jsou drancována významná archeologická naleziště, ničeny unikátní tisíce let staré chrámy a další jedinečné pamětihodnosti. Vystává otázka, jak se co nejlépe postarat o své kulturní dědictví. Jak o ně pečovat tak, aby v autentické podobě zůstalo našim potomkům? Jak působit na soukromé vlastníky historických objektů a jejich uživatele, aby si byli vědomi toho, čím disponují? Dějiny i aktuální události ukázaly, že stačí velmi málo, aby hodnoty zmizely v nenávratnu.

Je jasné, že ten, kdo si neváží vlastních dějin a historie, nemá nač navázat a cítí se vykořeněný. Pocit, že nikam nepatřím, že se s ničím nedokážu identifikovat a nemám se oč opřít, ústí v násilí. V násilí, které je kromě jiného pácháno i na pamětihodnostech.

Kulturnímu dědictví nelze uniknout. Všechno nese otisk své doby, jsme nuceni se s ním denně konfrontovat. Díky kulturnímu dědictví se po generace přenášejí hodnoty, a to jak materiální, tak duchovní a duševní. Právě kulturní dědictví zvyšuje kvalitu života, utváří životní styl člověka, ale zároveň je zdrojem poznání i zábavy. S kulturním dědictvím je bezprostředně spojen cestovní ruch. Společně s krajinným rázem představuje základní část prosperity a ekonomické zdatnosti turistického průmyslu.

Územní plánování jako jeden z významných nástrojů ochrany kulturního dědictví přispívá nejen z zachování kulturních památek jako takových, ale zejména k zasochování jejich prostředí jako nedílné součásti tohto kulturního dědictví. Územní plánování dokáže nejenom přijmout opatření, která mohou zlepšit stav památkového fondu, ale také zamezit nepříznivým zásahům. Například Mezinárodní rada památek a sídel ICOMOS vydala požadavky na obsah regulačních plánů památkových lokalit, v nichž zohledňuje i propojení kulturního dědictví a cestovního ruchu.

Pozornost práce je zaměřena především na okres a město Písek. Jeho historie je velmi bohatá a v Písku samotném se zachovala řada historických objektů, které právem zasluhují pečlivý dohled. Na Písecku je řada nemovitých a přírodních památek, jejichž ochrana by měla být prioritou společnosti. Jedná se o unikátní objekty či území a významné památky propojené s živou kulturou. Jejich zánik či devastace by částečně znamenala přerušování kontinuity občanského života. Ochrana kulturního dědictví je pro společnost nesporně přínosná, na druhou stranu může přinášet i jistá úskalí.

Hlavním cílem této práce je zjistit, zda má památková ochrana kulturního dědictví na Písecku pozitivní dopad na kulturně historický rozvoj regionu nebo zda je brzdou dalšího rozvoje regionu.

Práce vychází z rešerší a analýz odborné literatury, dostupných pramenů a zejména je založena na vlastním kvalitativním šetření - polostandardizovaných rozhovorech se správci národních kulturních památek ve vybraném území. Rozhovory nebyly vázány pevnou strukturou, naopak vycházely z aktuální situace a byla položena řada doplňujících dotazů. Výhodou částečně standardizovaných rozhovorů se ukázalo i to, že byly zcela adresné. Doplňkově bylo provedeno i terénní šetření.

1 Kulturní dědictví a památková péče

Kulturní dědictví může být chápáno jako soubor architektonických památek, uměleckých děl a přírodních výtvorů, který by měl být předmětem ochrany a uchování pro budoucí generace. Jedná se o hodnoty, které vznikly v minulosti, ale mají přesah do současnosti. Právě přenášení kultur z generace na generaci zajišťuje kontinuitu lidské společnosti.

Základem celé památkové péče v České republice je Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Byl mnohokrát doplněn, novelizován, stále se ale čeká na jeho novou verzi. V aktuálně platném zákoně stojí, že „*Stát chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu.*“ (Česká národní rada, 1987)

Památkovou péčí můžeme rozumět prodloužení života památky a kulturního dědictví jako takového. Během uplynulých desetiletí i staletí se zásadně proměňoval pohled na péči jako takovou. V některých případech docházelo k nejrůznějším romantickým rekonstrukcím, v dalších k puristickým přestavbám objektů či přísné konzervaci. Všechny způsoby měly ovšem jediný cíl, zachování památky pro budoucí generace.

Současní památkáři usilují o to, aby našli nejlepší způsoby, jak o nemovité kulturní dědictví pečovat. Podle Štorma (2007, str. 20) je u památkářů nutné, aby rozuměli jak umění, tak technice.

V praxi péče o státní hrady a zámky bohužel stále setrvávají zažitá přístupy z komunistické éry. Podle současného prezidenta Českého národního komitétu ICOMOS prof. Václava Girsy se významné památky staly obětí trendu neustálého zvyšování návštěvnosti, aniž by se získané finanční prostředky vracely v potřebné míře a v odpovídajícím časovém rozvrstvení zpět tam, kam patří. (Propamátky, 2016, str. 3-6)

1.1 Kulturní památky a národní kulturní památky

Kulturními památkami jsou podle definice památkového zákona nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory,

a) které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické,

b) které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem. (Česká národní rada, 1987)

Národní kulturní památky mohou být představovány kulturními nemovitými i movitými statky. Jedná se o nenahraditelné památky mimořádného významu. V České republice jich je aktuálně 304. Patří mezi ně například české korunovační klenoty (zápis r. 1962), ale též hora Říp s rotundou svatého Jiří (zápis r. 1962) nebo Důl Hlubina a vysoké pece a koksovna Vítkovických železáren (zápis r. 2002). (Národní památkový ústav, 2016)

Památkový zákon uvádí (Česká národní rada, 1987):

(a) Kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany.

(b) Vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče o národní kulturní památky.

Za národní kulturní památky jsou nařízením vlády České republiky podle zákona o státní památkové péči prohlašovány kulturní památky představující nejvýznamnější součást národního kulturního bohatství České republiky (národní kulturní poklad). Drtivá většina národních kulturních památek je ve vlastnictví státu nebo církví. Písecko je jednou z mála oblastí v ČR, v níž se nachází národní kulturní památka, o níž pečuje soukromý vlastník – je to zámek Orlík, který patří Janu Nepomuku Schwarzenbergovi, synovi Karla VII. Schwarzenberga.

1.2 Kulturní dědictví a územní plánování

Nástroje územního plánování a požadavky odborníků památkové péče by měly být provázané. Jenom tak lze k ochraně kulturního dědictví účinně přispívat. Obce, v jejichž

katastru se nacházejí národní kulturní památky, by měly mít územní plán, na nějž by bezprostředně navazovaly regulační plány. Pouze regulační plány mohou jasně stanovit podmínky pro funkční, stavební a architektonické zásahy. Podle vyhlášky č. 66/1988, kterou se provádí zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, je existence plánu dokonce kritériem pro zapsání památek do seznamu UNESCO. (Česká národní rada, 1987)

Dle Mezinárodní rady památek a sídel by plán měl obsahovat definici hranic chráněného území a ochranného pásma. Dále využití území v širších vztazích, především pokud se jedná o turistické cesty, které propojují památkové oblasti. Regulační plány by měly obsahovat také regulaci funkčního využití a prostorového uspořádání nové výstavby, řešení dopravní a technické infrastruktury či podmínky pro rozvoj cestovního ruchu. (ICOMOS, 2018)

Znalost kulturně historického potenciálu území, ve kterém se národní kulturní památky nacházejí, je klíčová pro další rozvoj památkových lokalit. Urbanistické řešení nové výstavby či přestavby musí být regulováno tak, aby byla zachována historická urbanistická struktura. (Památkové lokality, územní plánování a cestovní ruch, 2002) Jenom komplexním plánovacím procesem je možné zajistit rozvoj v historickém území.

Charta evropského plánování jasně hovoří o propojení budoucí Evropy s vlastní minulostí. Místní osobitost a integritu vytváří právě historie. Minulost navíc poskytuje neocenitelné lekce do budoucna. (Charta evropského plánování, 2013)

Územní plánování je tedy jedinečným nástrojem pro rozvoj veřejných prostranství a zmírňuje negativní dopady nové výstavby a urbanizace v památkových oblastech.

2 Kulturní dědictví jako turistický potenciál

Nemovité památky představují důležitý faktor, který pomáhá rozvíjet kulturní aktivity a udržovat regionální tradice. To, jak je kulturní infrastruktura využívána, je ve značné míře ovlivněno atraktivitou jednotlivých objektů případně služeb, které např. památky poskytují. (Patočková et al., 2012)

Podle marketingového průzkumu agentury International Business and Research Services, který si nechal zpracovat v roce 2011 Národní památkový ústav, navštívila některou z tuzemských památek zhruba třetina obyvatel ČR. (Havlůjová et al., 2015) Památkové objekty jsou pro návštěvníky atraktivní například z kulturních, fyzických či socioekonomických důvodů.

Jak ukázalo velké dotazníkové šetření Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, uskutečněné v závěru roku 2011 ve všech krajích České republiky, respondenti si v drtivé většině spojují kulturu s kulturním dědictvím, tzn. s památkami. (Patočková et al., 2012) Dále zmiňovali divadlo, výtvarné umění a koncerty vážné hudby.

Cestovní ruch se dnes často označuje také turistickým průmyslem, což je široký komplex činností, který navíc zahrnuje řadu subjektů. Cílem tohoto oboru je umožnit, organizovat a zpříjemnit občanům cestování, ať již rekreační či poznávací. (Vitáková, 2007)

Dobrá kondice památek a kulturního dědictví je jedním z předpokladů rozvoje cestovního ruchu.

3 Analýza vybraných památek v Písku a na Písecku

Na jihu Čech se v současnosti nachází více než pět tisíc kulturních památek. Okres Písek je zajímavý tím, že na jeho poměrně nevelkém území, které má podle údajů Českého statistického ústavu rozlohu 1 127 km², jsou dvě krajinné památkové zóny, pět národních kulturních památek a téměř pět set nemovitých kulturních památek. (Národní památkový ústav, 2016) Koncentrace kulturního dědictví v tak malém území je tedy mimořádná.

Pořadí	Datum zápisu mezi NKP	Název
1.	1978	Hrad Zvíkov
2.	1989	Kamenný most v Písku
3.	2008	Klášter Premonstrátů v Milevsku
4.	2008	Zámek Orlík
5.	2010	Zemský hřebčinec v Písku

tab.1 - Seznam Národních kulturních památek v okrese Písek
(Zdroj: vlastní zpracování dle Národní památkový ústav, 2016)

Práce je věnována čtyřem národním kulturním památkám, které se v okrese Písek nacházejí. Zámek Orlík, který je také na seznamu Národních kulturních památek, v práci hodnocen nebyl, protože se nepodařilo získat dostatek relevantních údajů.

3.1 Hrad Zvíkov

Hrad, který patří k nejpřednějším dokladům středověké světské architektury u nás, byl založen ve 12. století. Jeho současná podoba je především výsledkem stavební činnosti krále Přemysla Otakara II. Hrad budovala tzv. písecko-zvíkovská stavební huť, která stavěla také hrad a Kamenný most v Písku. Dominantou areálu je břitová hláska, tyčící se nad nejužším místem hradního ostrohu. Pod hradem se na severním úbočí ostrohu rozkládalo nad soutokem Vltavy a Otavy nevelké podhradní městečko s kostelem, v nynější době zatopené jezerem přehradní nádrže Orlík. (Národní památkový ústav, 2016)

Návštěvnost Zvíkova podle vyjádření kastelána Mgr. Aleše Kadlčáka kolísá. (Kadlčák, 2017) V roce 2014 se na hradě natáčela filmová pohádka *Sedmero krkavců*. Hrad byl veřejnosti v červnu a v září uzavřen, návštěvnost tedy logicky poklesla. Jak je patrné i z tabulky č. 2, následující rok 2015 již vykazuje návštěvnost vyšší.

Návštěvnost 2014	Návštěvnost 2015	Vybrané vstupné 2014	Vybrané vstupné 2015
24 315	31 953	1 260 830,-	1 682 185,-

tab. 2 - Návštěvnost Zvíkova
(Zdroj: vlastní zpracování dle Národní památkový ústav, 2016)

Správa hradu eviduje ovšem jen počty návštěvníků, kteří si zakoupí vstupenku na prohlídkovou trasu. Do návštěvnosti se tak nepromítá celkový počet osob, které areálem projdou. Kastelán jej odhaduje třikrát až čtyřikrát vyšší. Prohlídky jsou samostatné bez průvodce, nedá se tedy statisticky přesně ukázat, jaké procento návštěvníků tvoří zahraniční klientela. Z osobního kastelánova pozorování jsou ovšem cizinci v menšině a rok od roku jich ubývá. Návštěvnost na Zvíkově tedy dělají především tuzemští hosté.

Zvíkov funguje podle slov kastelána Mgr. Kadlčáka skromně. Náklady na materiál jsou v rozmezí 100-120 tis. Kč/rok, energie (voda a elektřina) do 150 tis. Kč/rok, služby (od telefonů, přes odvoz odpadu až k projektové dokumentaci) do 350 tis. Kč/rok. Roční rozpočty se v posledních pěti letech liší v řádu několika málo procent.

Zvíkov – stavební investice	2012	2013	2014	2015	2016
Investice v Kč	1 199 000,-	1 218 000,-	717 000,-	1 135 000,-	1 176 000,-

tab. 3 - Výše stavebních investic na Zvíkově
(Zdroj: vlastní zpracování dle Kadlčák, 2017)

Výše prostředků na opravy a údržbu je v posledních letech prakticky stejná, jak vyplývá z tabulky č. 3.

V roce 2013 se rekonstruovalo zázemí správy hradu, šatny a kanceláře. V roce 2014 byla opravena část komunikace vedoucí hradním areálem. Podle kastelána se na investici podílel také obecní úřad. V roce 2015 se opravovaly interiéry v tzv. katovně.

V roce 2016 byly provedeny nátěry šindelových střech, drobné zednické opravy a proběhly opravy části dveří v královském paláci a průzkum stavu stropů ve sklepech. Finance plynuly také na údržbu v parku (každoroční prořezávání stromů).

Stabilizování stavebního stavu objektu považuje kastelán za prioritní. „Zlepšení například stavu prohlídkové trasy v přízemí hradu se budeme věnovat až poté, co se provede rekonstrukce garáže a malé prodejny propagace, oprava novodobých betonových stropů sklepa v paláci, obnova části kanalizace, izolace Hlízové věže a oprava zdi obilnice. Každoročně také plyne přibližně 50 tisíc korun na opravy mobiliáře z hradních expozic.“ (Kadlčák, 2017)

Výnosy se skládají z prodeje vstupného, služeb, svateb a pronájmů pozemků a ročně činí přibližně 250 tisíc korun. Pokud jsou na objektu filmová natáčení, je skutečnost třeba i o jeden milion korun vyšší.

Filmaře kastelán na hradě příliš nevíta navzdory vyšším příjmům z pronájmu prostor. „Nápor na objekt a pracovní síly je příliš velký a rizika se mnohonásobně zvyšují. Celoročně má Zvíkov pouze dva zaměstnance. Na léto přibíráme ještě pokladní a krátkodobé brigádníky.“ (Kadlčák, 2017)

V roce 2016 se na hradě natáčelo dvakrát. V říjnu americký seriál *Pád rytířů* a v listopadu německý historický snímek *Luther*. Podle vyjádření kastelána je v posledních letech znát, že fungují pobídky, poptávek je mnohem víc, než před šesti až deseti lety. Negativní dopad je v sezoně na okolní podnikatele. V období, kdy je na Zvíkově uzavřen palác, mají i živnostníci v obci nižší tržby.

Peníze za pronájem filmovým štábům jsou podle Kadlčáka spíše ziskem pro Národní památkový ústav, na objekt se příliš nevrací. Je to i tím, že od roku 1991 je na Zvíkově neuzavřený restituční nárok. To má vliv na současné finanční zajištění objektu.

Při terénním šetření přímo ve Zvíkovském Podhradí v září roku 2016 bylo zjištěno, že například Hotel Zvíkov má celkem 23 dvoulůžkových pokojů a čtyři jednolůžkové pokoje. V bezprostřední blízkosti hotelu se nachází také malá chatová osada se čtrnácti dvoulůžkovými bungalovy, v nichž je možnost přistýlek. Přítomný personál ovšem neměl k dispozici informace o obsazenosti lůžek v hotelu a bungalovech a nechtěl je ani poskytnout. Práce tedy vycházela z dostupných informací Českého statistického úřadu (viz tabulka č. 4)

Zvíkovské Podhradí	Počet hostů	Přenocování celkem	Průměrný počet přenocování
2013	3202	7911	2,5
2014	4298	9664	2,2
2015	6047	11348	1,9

tab. 4 - Hosté a přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních Zvíkovské Podhradí
(Zdroj: vlastní zpracování dle Český statistický úřad, 2016)

Z pohledu turisty areál působí upraveně a čistě. Správa hradu se navzdory nedořešeným restitučním sporům zasazuje o perfektní údržbu objektu a zvelebení jeho okolí. Areál hradu je celoročně přístupný veřejnosti, je průchozí až k místnímu přístavišti, odkud je stejně jako z hradu působivý pohled na soutok řek Otavy a Vltavy. Právě v možnosti navštívit areál i mimo návštěvnickou sezonu, tedy v období od 1. listopadu do 31. března, lze vidět jedinečnou příležitost, jak přilákat turisty i v zimním období. Pokud by v areálu fungoval byt

jediný stánek či okénko se suvenýry a v zimě s teplými nápoji, jistě by se zvýšil komfort návštěvnického zázemí a bylo by například možné lákat návštěvníky k tomu, aby na hrad zavítali i v létě. V době hlavní návštěvnické sezóny se na hradě hraje již dlouhá desetiletí ochotnické představení podle hry Ladislava Stroupežnického *Zvíkovský rarášek*. Mohlo by být zajímavé, pokud by se odehrála v areálu hradu i nějaká zimní verze představení.

Zvíkov má zpracovaný územní plán obce z roku 2010 od atelieru A+U Design, kterým „historické jádro obce Zvíkov není řešením návrhu ÚP nikterak negativně dotčeno“. (Obec Zvíkov, 2010, str. 4) Z rozboru územního plánu obce nicméně vyplývá, že se soustředí zejména na nové rozvojové lokality a stávající hodnoty v obci ponechává ve stávajícím stabilizovaném stavu bez návrhu další ochrany jejich hodnot. Regulační plán obec pak vůbec nemá.

3.2 Kamenný most v Písku

Most byl postaven jako součást Zlaté stezky na pokyn Přemysla Otakara II. královskou Písecko-zvíkovskou stavební hutí. Není jasná přesná datace vzniku mostu. První dochovaná písemná zmínka pochází až z roku 1348. Most je dlouhý 111 metrů, má sedm oblouků, z nichž šest je původních, sedmý na levém břehu byl nahrazen větších segmentovým v 18. století. (Fröhlich, 2012 str. 25)

Během své existence byl most mnohokrát vystaven rizikům povodní. Náporu vody vždy odolal. Nejtěžší zkouškou pro něj ale byla povodeň roku 2002, kdy hladina Otavy strhla kamenné zábradlí a několik pískovcových soch.

Škody napáchané velkou vodou na Kamenném mostě by podle vyjádření píseckého památkáře Jiřího Hladkého, mohly být ještě větší, pokud by most v letech 1994 až 1996, tedy šest let před katastrofálními povodněmi, neprošel velkou rekonstrukcí. Oprava mostu tehdy stála 15 617 281,- Kč. Rekonstrukce zdevastovaných částí mostu a soch přišly po povodních v roce 2002 celkem na 4 403 699,- Kč. (Hladký, 2016)

Žulové kvádry doplněné po povodni pocházejí z lomu u Telče. Roku 2012 začaly rekonstrukční práce na ledolamech, které přišly na 2 120 274,- Kč. V opravách ledolamů se podle Jiřího Hladkého pokračovalo ještě v roce 2016 a proinvestována byla částka 87 517,- Kč.

Zatímco památkové objekty jako hrady, zámky nebo kláštery využívají vstupné, Kamenný most v Písku je volně přístupný bez poplatku. Jedná se o jednu z hlavních dominant města.

Podle vyjádření ředitele destinační společnosti Píseckem, s.r.o. Michala Jánského byl v roce 2012 založen spolek *Přátelé kamenného mostu Písek*. „Díky grantové podpoře města Písku začali lidé kolem mostu pořádat různé akce – Jarní a Letní slavnost na Kamenném mostě, Svatomartinskou neděli. Běh mezi mosty či Královský maraton. Poté, co získali zázemí ve vedle stojícím domě U Slona, se jejich aktivity rozrostly na oblast dolní části Fügnerova náměstí a dvorek domu U Slona, kde pořádají výstavy, besedy, přednášky. Přímo u Kamenného mostu se v létě roku 2016 promítaly filmy buď spojené s Pískem a mostem nebo světová klasika. Podstatné je, že jejich akce jsou stále více navštěvované a most se díky tomu už nepodílí na rozvoji CR v Písku jen pasivně svou prostou existencí.“ (Jánský, 2016)

Poněkud nerealistická se ovšem jeví snaha o zapsání mostu na Seznam UNESCO. Okolí mostu je totiž poměrně zdevastováno necitlivou výstavbou v 70. a 90. letech. Možnou šancí by snad bylo spojení na půdorysu Písecko-zvíkovské stavební hutí.

Památkář Jiří Hladký je přesvědčen, že právě Kamenný most jedním z důvodů, kvůli kterým turisté do Písku přijíždějí. To ostatně potvrzují i údaje Českého statistického úřadu. Zájem o návštěvu města má v posledních letech vzestupnou tendenci, jak ukazuje i tabulka č. 5 přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních v Písku.

V Písku se nachází celkem dvacet ubytovacích zařízení. Nejčastěji se jedná o penziony. (Město Písek, 2015) Ve městě nebo v jeho bezprostředním okolí není žádný kemp, který by mohli navštívit turisté s karavany či se stany.

ORP Písek	Hosté celkem	Přenocování celkem	Průměrný počet přenocování
2013	58282	179720	3,1
2014	58074	180485	3,1
2015	66678	210551	3,2

tab. 5 - Hosté a přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních v ORP Písek
(Zdroj: vlastní zpracování dle Český statistický úřad, 2016)

Rozhodnutím zastupitelstva města Písku v lednu 2016 byla založena destinační společnost Píseckem, s.r.o. Prakticky funguje od 8. 4. 2016 a jejím stoprocentním vlastníkem je město Písek. Podle vyjádření ředitele Michala Jánského spolupracuje destinační společnost s Jihočeskou centrálou cestovního ruchu na nové ucelené koncepci. Ta vychází z modelu, který je praktikován například v Rakousku nebo v Bavorsku. Předpokladem je, že jižní Čechy budou rozděleny do turistických oblastí (aktuálně je jich jedenáct, certifikovaných je osm).

V současné době se pracovníci destinační společnosti Píseckem zaměřují především na jakousi inventarizaci služeb, aby dali dohromady data, která dlouhá léta nikdo neaktualizoval – ubytovatele, gastroslužby atd. Na základě těchto informací a ve spolupráci se samosprávami a podnikateli v cestovním ruchu pak destinační společnost Píseckem začne pro příští sezónu připravovat produktové balíčky. „Cílovou skupinou je rodina s dětmi, aktivní senioři, dále ti, kdo míří za poznávací turistikou, cykloturistikou, agroturistikou. Společnost se zaměřuje na českou klientelu a také Slovensko, Rakousko, Německo, Holandsko. Písek je doposud spíše průjezdním turistickým cílem na trase Praha – Český Krumlov, kde se lidé zdrží v řádu hodin. Za pomoci turistické oblasti chceme posunout pobyt k řádu dnů prostřednictvím pobytových a produktových balíčků, spoluprací s ostatními turistickými oblastmi, tedy předáváním turistů a navazujícími produkty.“ (Jánský, 2016)

Strategický plán města Písku zpracovaný do roku 2025 má jako jednu z priorit „atraktivitu města“. Chce nadále lákat návštěvníky za památkami a zajímavostmi. Počítá s tím, že bude v historické části více využívat fenoménu řeky: „Protože Písek disponuje potenciálem pro další rozvoj cestovního ruchu v podobě kulturních památek a přírodních zajímavostí a atraktivit v Písku a blízkém okolí, je žádoucí aktivně podporovat nabídku kvalitních produktů využitelných v ČR a stejně tak podporovat jejich propojování do balíčků, akcí a dalších (případně i dlouhodobějších) modelů spolupráce, díky nimž bude možné lákat návštěvníky k návštěvě a pobytu v Písku. Potenciál skýtají jak blízké Písecké hory, tak kulturní a historické dědictví města, stejně tak i řeka, která v současné době není v rámci nabídky cestovního ruchu téměř vůbec využívána.“ (Město Písek, 2015)

Ředitel destinační společnosti Píseckem Michal Jánský považuje za správnou cestu, jak zvýšit zájem o památky Písku, spojování kulturního dědictví s dalšími zážitky. Jednat se může o prožitky kulturní, gastronomické, vědomostní a další. Destinační společnost se chce snažit spíše o udržitelný rozvoj než o permanentní růst návštěvnosti. „K čemu je nám návštěva památky, když ji přes mrak turistů a selfie tyčí není ani vidět. Naším hlavním motem je slogan „Krajina jako cíl“. Chceme spokojeného turistu, který dostane dobrou službu, má dostatek informací a vnímá Písecko jako celou oblast, kde se dobře cítí, ne jen pár památek, které si vyfotí a jede zase dál.“ (Jánský, 2016)

Kamenný most v Písku je specifickým symbolem města. Písek nemá příliš velký počet unikátních památek, které by mohly návštěvníky přilákat. Nejstarší dochovaný kamenný most ve střední Evropě by tedy měl mít privilegované postavení a destinační společnost Píseckem i město jako takové by měli posilovat jeho značku. Řada akcí, které se přímo na mostě či v jeho okolí konají, nedosahuje zdaleka tak velké návštěvnosti jako například městská slavnost Dotkni se Písku, kterou město již řadu let pořádá. Při této červnové slavnosti ovšem most není hlavním dějištěm oslav a funguje jen jako tranzitní cesta z jednoho břehu Otavy na druhý.

Na akce pořádané na mostě a v jeho okolí nesmí město ani destinační společnost rezignovat, právě oslavy, běhy přes most, masopusty a další, mohou pomoci při obnově tradic a zvyklostí a tato činnost prospívá nejen turistům, ale i místním obyvatelům. Předpokladem úspěchu ovšem musí být zachování původnosti a dobré úrovně pořádaných akcí.

Přímé okolí mostu není podle pozorování příliš přívětivé k obyvatelům města ani k turistům, kteří mohou hledat na břehu řeky odpočinek. Zejména část mezi Kamenným mostem a Novým mostem je neutěšená. Zatímco mezi Kamenným mostem a Křížkovou elektrárnou byla zbudována promenáda s kamennou dlažbou a litinovým osvětlením, navazující část nábřeží před stávající budovou Úřadu práce a Kulturním domem působí neesteticky a nereprezentativně. Lze jen doporučit revitalizaci tohoto úseku. Výsadba stromů, pravidelná údržba stávající zeleně (záhonů, travnatých ploch), osazení novými odpočívadly a lavičkami, výměna povrchu chodníku a cyklostezky (namísto betonové zámkové dlažby žulové kostky jako v úseku, který vede ke Křížkově elektrárně), to vše by zvýšilo estetické vnímání této části nábřeží.

Územní plán města Písku pochází z roku 2015 a jeho zpracovatelem je Studio Kapa. Obdobně jako v případě Zvíkova je územní plán soustředěn na nové rozvojové lokality města s tím, že z hlediska základní koncepce ochrany a rozvoje hodnot v území *“koncepte rozvoje města Písek vychází jednak z podmínky respektování definovaných a chráněných hodnot území, která je zajišťována zejména jinými právními předpisy či správními opatřeními”* (Město Písek, 2015, str. 4). V části komplexního zdůvodnění přijatého řešení (Město Písek, 2015, str. 71) je sice zmíněna *“dobře zachována středověká urbanistická struktura města včetně nejstaršího kamenného mostu v Čechách”* nicméně pouze ve vazbě na vyhlášenou městskou palátkovou zónu a její *“nesporné kulturně historické a urbanisticko architektonické kvality”* (Město Písek, 2015, str. 74). Zmíněna je pak již jen potřeba *“zachování a obnovy výše uvedených hodnot”* bez jejich dalšího upřesnění z hlediska urbanistického řešení. Řešení územního plánu se tak de facto spokojuje s jednoduchým odkazem na památkovou ochranu a vlastní požadavky na ochranu těchto hodnot nepřináší. Regulační plan zaměřený na ochranu kulturního dědictví, jak o něm hovoří ICOMOS není pro oblast kolem kamenného mostu v Písku vypracován.

3.3 Hřebčinec v Písku

Hřebčinec byl v letech 1901-1902 vystavěn podle návrhu architekta Františka Skopalíka. Architektonické pojetí areálu píseckého hřebčince lze typově zařadit do období pozdního historismu a je ovlivněno severoněmeckou cihelnou gotikou.

Prvořadým požadavkem bylo zdravé ustájení plemenných hřebců. V areálu jsou vzdušné, prostorné a světlé stáje, krytá i otevřená jízárna, inseminační středisko, izolační stáj. Dominantou areálu je honosná správní budova s byty, která je stejně jako celý komplex budov, z režného zdiva se secesními detaily. (Pellar, 2011)

*obr. 1 - Zemský hřebčinec v Písku
(Zdroj: www.zemskyhrebcecpisek.cz)*

Na seznamu Národních kulturních památek figuruje objekt hřebčince v Písku od roku 2010. Jak vyplývá z rozhovoru s ředitelem Zemského hřebčince v Písku Ing. Karlem Kratochvíle, hřebčinec byl zřízen k prospěchu českého chovu koní a českých chovatelů a toto poslání bude zachovávat i nadále. Vedení hřebčince si uvědomuje i historicko-architektonickou hodnotu celého areálu a jeho výjimečnost, která spočívá v tom, že se jedná o živou kulturní památku, v níž je přes 200 let zachována činnost. Snaží se tedy přilákat návštěvníky a prezentovat jim výsledky své práce.

Skutečnost, že areál hřebčince byl před deseti lety prohlášen Národní kulturní památkou, s sebou nese také problémy.

„Při opravách musíme vše konzultovat s památkáři, kteří jsou nekompromisní. Verze oprav mnohdy nejsou právě ty neekonomičtější. V současné době řešíme zastřešení kryté jízdárny. Přibližně před padesáti lety byla původní střecha nahrazena tou, kterou máme do současnosti. Bohužel to byl velmi nešťastný krok, protože povrch v jízdárně je nutné udržovat vlhký, střecha je plechová a tehdy nepřemýšleli nad odvětráváním. Teď máme v jízdárně trémovou houbu. Rádi bychom udělali měděné zastřešení, uvidíme, co na to řeknou památkáři. Moderní zastřešení nám zcela jistě nepovolí. Není to sice akutní, ale věříme, že se nám v brzké budoucnosti podaří sehnat finance na výměnu střechy.“ (Kratochvíle, 2017)

Hřebčinec pravidelně pořádá například přehlídky plemenných koní, které jsou určeny nejenom odborné, ale i laické veřejnosti. Podle informací Ing. Karla Kratochvíle každoročně roste počet zájemců o prohlídky s odborným výkladem, včetně zájmu tuzemských i zahraničních cestovních kanceláří a organizovaných zájezdů mládeže i dospělých.

„Velký chovatelský den se u nás v hřebčinci odehrává jednou za dva roky v létě. Bránou areálu projde přibližně dva a půl tisíce lidí. Na „Jarní chovatelský den 2016“ zamířilo loni tisíc lidí. Jinak každoročně absolvuje prohlídku s průvodcem zhruba 1 800 návštěvníků.“

Dá se tedy říci, že v roce, ve kterém pořádáme velkou letní chovatelskou akci, dorazí do areálu národní kulturní památky téměř pět tisíc návštěvníků. Komfortnější krytou tribunu u kolbiště, kterou teď chceme vybudovat, bychom rádi přilákali ještě více zájemců o chovatelství. Teď jsme bohužel zcela závislí na počasí, a když prší, mnoho lidí to odradí.

V objektu tzv. stodoly také chceme vybudovat prostor pro občerstvení. Na to si ovšem musíme sami našetřit.

Jakmile dokončíme rekonstrukci, kterou budeme pokrývat z dotace IROP, bude náš areál na špičkové úrovni. Rádi bychom pořádali i mezinárodní závody, což v současnosti není kvůli zastaralým technickým podmínkám příliš reálné.“ (Kratochvíle, 2017)

Prohlídky areálu jsou možné z bezpečnostních důvodů pouze s průvodcem. V zimní sezoně je areál hřebčince veřejnosti uzavřen, ale pokud se předem objedná skupina deseti a více osob, lze prohlídky uskutečnit. Prohlídky jsou zpoplatněné.

„Na jarní a letní chovatelské dny zveme odborníky z celé České republiky, ale také ze zahraničí. Právě ti jsou pro nás významnými návštěvníky. Cílíme ovšem i na rodiny s dětmi. Mladé lidi chceme přivést k lásce ke koním a k přírodě vůbec. Ve spolupráci s kulturním odborem města Písku pravidelně pořádáme i edukativní přednášky o činnosti hřebčince. Chceme veřejnosti představit to, co děláme a čím se zabýváme. Stále je řada obyvatel Písku, kteří bohužel v hřebčinci ještě nikdy nebyli, a to bychom rozhodně chtěli napravit. Začínáme spolupracovat i s destinační společností Píseckem například při dnech otevřených památek nebo při propagaci jednotlivých akcí.“ (Kratochvíle, 2017)

Zemský hřebčinec je příspěvkovou organizací Ministerstva zemědělství a slouží jako uznávaný školní závod pro provozní a učební praxe studentů středních a vysokých zemědělských škol. Hřebčinec by podle informací Ing. Kratochvíle v budoucnu rád zrekonstruoval ubytovací kapacity, které v areálu jsou, tak aby lépe odpovídaly současným moderním požadavkům např. kongresové turistiky či edukativním programům.

„V rámci IROP se nám podařilo získat dotaci ve výši 18 milionů korun na „Revitalizaci, zabezpečení a digitalizaci národní kulturní památky Zemský hřebčinec Písek. Budeme také zastřešovat diváckou tribunu u kolbiště a od tohoto kroku si slibujeme zvýšení návštěvnosti ve dnech, kdy pořádáme nejruznější přehlídky plemenných koní.

Areál je v denním provozu. Postupně jsme i v minulosti objekty opravovali po malých částech. V uplynulých letech jsme byli státním podnikem a jiným způsobem opravy financovat ani nešlo. Teď ovšem můžeme jako příspěvková organizace Ministerstva zemědělství žádat i o Evropské dotace.“ (Kratochvíle, 2017)

Na svých webových stránkách hřebčinec informuje o pravidelných i mimořádných akcích, jako jsou například přehlídky plemenných koní. Informace hřebčinec aktualizuje a nabízí i fotogalerii, která může návštěvníky přitáhnout. Areál hřebčince působí velmi upraveně a zázemí pro koně je na vynikající úrovni.

Hřebčinec také nabízí možnost jezdeckého výcviku, do kterého se opět může přihlásit kdokoli z široké veřejnosti. I toto lze považovat za dobrou cestu, jak přilákat návštěvníky a upevnit jejich vztah ke koním a hřebčinci, tedy památce mimořádného významu.

Vedení hřebčince si je vědomo toho, že si musí návštěvníky vychovat a přimět je k opakované návštěvě.

Z ekonomického hlediska jistě může být velice zajímavé oslovit a přilákat více zahraničních návštěvníků, ať už laiků nebo odborníků, kteří se chovem koní zabývají a hřebčinec mohou brát jako rovnocenného obchodního partnera. Zahraniční návštěvník může být přínosem i v tom smyslu, že v Písku zůstane déle a také utratí více peněz.

To ovšem nelze bez komfortního zázemí. Je tedy nutné zbudovat zastřešení tribuny u venkovního kolbiště, tak aby nepřízeň počasí návštěvnost negativně neovlivnila. V areálu také chybí moderní prostory pro občerstvení případně prodej drobných propagačních a upomínkových předmětů, ale také věcí určených odborné veřejnosti. Doporučením je tedy zbudovat návštěvnické zázemí v co nejbližší době.

Zajímavou investicí by mohlo být také zbudování ubytovacích kapacit v historických budovách hřebčince. Návštěvníci by měli možnost zůstat po přehlídce plemenných koní do druhého dne a mohli by například využít nabídky jezdeckého výcviku. Vedení hřebčince

by po nutných investicích do oprav kolbiště, jízdárny aj., mohlo vypracovat plán, jak vytvořit balík služeb, tzv. packaging. Návštěva hřebčince by tedy mohla obsahovat jak ubytování, tak jezdecký výcvik, edukativní přednášku a individuální prohlídku areálu (včetně prostor běžně nepřístupných) a také třeba komentovanou prohlídku města Písku. Vytvořit jedinečný produkt šitý návštěvníkovi přímo na míru může zvýšit přitažlivost areálu.

Pro areál hřebčince platí stejný územní plán, který byl zničován v případě kamenného mostu v Písku výše. Kromě obecného konstatování o „*respektování definovaných a chráněných hodnot území*“ (Město Písek, 2015, str. 4) a výčtu NKP v Písku (Město Písek, 2015, str. 74) zůstává ochrana kulturních hodnot areál hřebčince z urbanistického hlediska zcela mimo zájem tvůrců tohoto dokumentu stejně tak, jako neexistuje regulační plan věnující se ochraně kulturních hodnot tohoto areálu.

3.4 Kášter premonstrátů v Milevsku

Jedná se o nejstarší klášter jižních Čech. Areál tvoří klášter s kostelem Navštívení Panny Marie a kostelem sv. Jiljí. Dále sem náleží budovy a jiné nemovité objekty. Klášter nese stopy od románského období přes gotiku až po jeho současnou podobu, která byla z velké části dotvořena v době barokní.

V 50. letech minulého století byl život premonstrátů v Milevsku násilně přerušeno. Teprve v 70. letech se tajně stal centrem duchovní formace nových povolání pro strahovskou kanonii. Komunita premonstrátů v Milevsku se obnovuje až po roce 1989. (Klášter Milevsko, 2017)

Klášter Milevsko je nyní závislým domem Královské kanonie premonstrátů na Strahově.

V letech 1994-2006 prošla kompletní nákladnou obnovou budova Latinské školy a v současnosti slouží jako kulturní a farní centrum. Aktuálně se rekonstruuje kostel sv. Jiljí.

Správa kláštera v Milevsku připravuje, podle vyjádření Ing. Václava Šturma z investičního oddělení Ústřední kanceláře kanonie premonstrátů v roce 2017 plán využití historických objektů na II. a III. nádvoří klášterního areálu (Šturm, 2017). Například objekt bývalé sýpky by se v budoucnu mohl stát lapidáriem. S ohledem na statiku budovy nelze podle Šturma uvažovat o tom, že by se z budovy stalo například kulturní centrum. Jedná se o původně románskou budovu, která byla v historii mnohokrát přestavěna. V baroku se z původního konventu stal pivovar a později sýpka na obilí. V šedesátých letech minulého století byla budova několikrát přepatrována a nelze s určitostí říci, zda by objekt vydržel vyšší zátěž a pohyb většího množství osob. Za největší problém a limit rozvoje celého chráněného areálu považuje správa milevského kláštera nalezení způsobu vhodného využití. To ostatně potvrdili zástupci kanonie premonstrátů také v řízeném rozhovoru.

Od postupné revitalizace celého areálu si kanonie premonstrátů slibuje, podle vyjádření kurátora sbírek Kanonie premonstrátů Mgr. Libora Šturce, prodloužení turistické sezony a zvýšení atraktivity kláštera z pohledu cestovního ruchu. (Šturm, 2017)

Rekonstrukce objektu, v němž v současnosti sídlí městské Milevské muzeum, patřila mezi největší investiční počiny za poslední roky. Podle investičního technika Václava Šturma byla rekonstrukce objektu číslo popisné 557 dokončena v roce 2012 a náklady celkem činily 15 057 172,- Kč, z fondů Evropské unie byla poskytnuta dotace 10 083 776,- Kč. Královská kanonie premonstrátů žádala o podporu financování z Regionálního operačního programu NUTS II Jihozápad, v rámci priority 3 Rozvoj cestovního ruchu, oblast 3.2. Revitalizace památek a využití kulturního dědictví v cestovním ruchu.

„Projekt byl rozložen do pěti etap a celkové náklady přesáhly částku 24,5 mil. korun. Bez přispění dotační podpory by projekt byl nerealizovatelný. V roce 2011 tedy došlo k obnově památky nadregionálního významu.

V roce 2014 se podařilo dokončit rekonstrukci prelatury, ve které jsou umístěny klášterní expozice. Náklady celkem činily 5 200 000,- Kč, z fondů EU byla poskytnuta dotace 4 200 000,- Kč.

Od roku 2008 se průběžně rekonstruuje kostel sv. Jiljí. Do konce roku 2016 bylo vynaloženo celkem 10 085 000,- Kč, z toho z Programu záchrany architektonického dědictví 6 727 600,- Kč. Předpokládaný termín dokončení rekonstrukce je počátkem roku 2020, přičemž se počítá ještě s proinvestováním částky přibližně čtyři miliony korun.“ (Šturm, 2017)

Turistická programová nabídka v Milevsku je od roku 2013 obohacena o novou expozici Milevského muzea, která se nachází v opravené budově z roku 1768, kde bývaly byty úředníků klášterní správy. Muzeum je příspěvkovou organizací města Milevsko. (Milevské muzeum, 2017)

Také samotný klášter provozuje dvě prohlídkové trasy. Jedna nese název *Život bratří premonstrátů*, další prohlídková trasa zavede návštěvníky do expozice *Sakrální stavby*. Návštěvnost podrobněji v tabulce č. 6.

Klášter Milevsko	Návštěvnost 2015 (červen-listopad)	Návštěvnost 2016 (leden-říjen)
Prohlídkový okruh Sakrální stavby	965	1466
Prohlídkový okruh Život bratří premonstrátů	348	449
Klášter Milevsko	575	734
Celkem	1888	2649

tab. 6 - Návštěvnost prohlídkových tras
(Zdroj: vlastní zpracování dle Šturc, 2017)

Ze statistiky návštěvnosti, kterou poskytl Mgr. Libor Šturc je zřejmé, že se návštěvnost díky dobudování expozic zvyšuje.

Zástupci Kanonie premonstrátů, kterým klášter v Milevsku patří, vidí limity historických objektů především v nalezení konceptu využití budov. Podle Ing. Šturma je v areálu přibližně patnáct budov a v drtivé většině jsou přes dvacet let v žalostném stavu.

„Každá oprava objektu je v současnosti nerentabilní. Investice se nevracejí. Památkáři mají nejrůznější požadavky a kritéria, která nelze překročit. Dnes jsou ale požadavky na komfort jiné, než byly před mnoha staletími. Kdyby se dnes stavěl klášter jako hospodářsko-společenské centrum, vypadal by úplně jinak než v dávné minulosti.

Významným problémem je tedy najít odpovídající náplň a dalším problémem je vyhovět památkové péči, tedy požadavkům na to, co lze a co se nesmí bourat a přestavovat.“

To, že je areál kláštera zapsán mezi Národní kulturní památky vnímá Ing. Václav Šturm spíše jako limit.

„V současnosti to cítím z pohledu investičního technika jako větší zátěž než přínos. Snažíme se areál udržovat, jak nejlépe to jde, ale ne vždy nacházíme společnou řeč s památkáři. Cítím, že v mnoha případech na sebe nechtějí vzít zodpovědnost za větší rozhodnutí. Nejčastěji požadují objekty zakonzervovat a nechat v původním stavu.“

Jak doplnil Mgr. Libor Šturc, správa kláštera naráží nejenom na požadavky památkové péče, ale problematické je i personální obsazení.

„Například objekt nazývaný Kormorán, který původně sloužil jako cukrovar a později jako rybníční správa, zatím nemá využití. Jedním z plánů bylo zbudovat v něm denní stacionář.“ Tento záměr ztroskotal právě na personálním obsazení: nenašel se nikdo, kdo by záměr dotáhl do konce. Dalším plánem bylo využít objekt pro účely školství. Měla v něm

sídlit škola pro pečovatelky. V tomto případě nedošlo ke shodě s krajem, jako zřizovatelem střední školy.

V současnosti je otázka dalšího využití otevřená. Bylo by možné budovu přestavět pro církevní potřeby, jako exerciční dům, v němž by byly ubytovací kapacity i sál pro přednášky.

Limitem je i to, že klášter leží mimo město. Původně se obec formovala v těsné blízkosti kláštera. Postupem doby, přibližně ve středověku či novověku, se město posunulo dál a nakonec v minulém režimu komunisté nechali zbudovat po roce 1950 mezi městem a klášterem silnici, aby areál ještě víc izolovali. Bohužel se v mnoha ohledech s městem dodnes nepodařilo najít shodu.“

Areál kláštera v Milevsku stále zčásti působí jako staveniště. Je ovšem nutné si uvědomit, v jakém stavu získali premonstráti objekty v restitucích počátkem 90. let. Některé z budov v areálu byly definitivně řádu navraceny teprve nedávno. Právě soudní spory bránily větším investicím. Nyní ale klášter našel způsob, jak finanční prostředky na renovace získat, podařilo se mu například uspět se žádostí o grant a snaží se o maximální respektování původních stavebních prvků a těsně spolupracuje s památkáři.

Řadu budov se tedy postupem let podařilo zrenovovat a vdechnout jim nový život. Tam, kde je to možné a kde neprobíhají stavební práce, je areál perfektně upravený.

Areál kláštera jednoznačně nabízí největší potenciál pro rozvoj cestovního ruchu v Milevsku a jeho okolí. V budově konventu, Latinské školy či Lesního ředitelství se už teď konají zajímavé akce. Většinou ovšem přilákají jen desítky návštěvníků. Přitom I. nádvoří kláštera má podle zástupců kláštera kapacitu až 600 osob. Stojí za úvahu, zda nepořádat v letních měsících například koncerty a další akce pod otevřeným nebem.

Dalším návrhem je zvýšit důraz na církevní turistiku. Klášter je z historického a liturgického hlediska naprosto unikátní. Potvrzuje to ostatně i statut Národní kulturní památky. Komunitní život je v Milevsku zachován. Po roce 1990 se do kláštera vrátili premonstráti a nyní jich v Milevsku působí šest.

Pokud by se v budoucnu podařilo z některého z objektů v areálu zbudovat například ubytovnu či penzion pro poutníky, jistě by to přivedlo do kláštera i jiné spektrum návštěvníků.

Atraktivní krajina a bohatá historie je silnou stránkou regionu a samotného kláštera. Milevsko navíc leží nedaleko Orlické přehrady, kterou každoročně navštíví tisíce lidí. Přitáhnout jejich pozornost ke klášteru by mohlo být jedním z marketingových cílů. Návštěvníci, kteří přijeli k Orlické přehradě a hledají alternativu vyžití v blízkém okolí této nádrže, jsou jednoznačnou výzvou.

I jistá odlehlost kláštera, který odděluje od života ve městě silnice, může být příležitostí. A to příležitostí k relaxaci v renesančních, barokních i klasicistních kulisách. K milevskému klášteru vždy náležela Rajska zahrada. Dnes by mohla být revitalizována a zpřístupněna tak, aby sloužila k relaxaci a také pěstování léčivých bylin jako v minulosti. Klidné prostředí nabízející oddech může být velmi atraktivní a žádané.

Limitem, na který církevní řád jako majitel naráží, je tedy především smysluplné využití objektů v areálu. Památkově chráněné objekty nemohou být vybaveny moderními technologiemi tak, jak to vyžadují současné standardy.

V Milevsku je stále v platnosti Územní plán sídelního útvaru Milevsko z roku 2000, jehož autorem je studio A+U Design, který prošel několika změnami, naposledy v roce 2008. Vedle toho existuje Návrh zadání Územního plánu Milevska z roku 2013 a dosud neschválený návrh Územního plánu Milevska z roku 2016, jehož autorem je ŽALUDA, projektová kancelář. (Město Milevsko © 2018). Návrh územního plánu, byť dosud bez právní opory se otázkám ochrany kulturních hodnot věnuje pouze v oblasti popisu, obecných deklarací a odkazů na ochranu těchto hodnot v systému památkové ochrany (Žaluda, 2016b, str. 63). Jediným konkrétním návrhem opatření je požadavek „*kvalitativně zlepšovat vazby z centra města k areálu Milevského kláštera, realizovat opatření na zlepšení dostupnosti kláštera*“

(Žaluda, 2016a, str. 7). Další opatření k uchování kulturních hodnot ani bližší regulace formou regulačního plánu pro tuto kulturní památku rovněž neexistuje.

4 Závěr

Kulturní dědictví se nedá vyrobit. Nelze jej vytvořit v krátké době, musí se tedy vycházet z toho, co na Písecku historicky nabízí. Destinace by měla naplno využít stávající potenciál a genia loci památkových objektů. Kulturní dědictví je „kapitálem“, u nějž se ovšem musí citlivě využívat jeho potenciál. Jak vyplývá z výše uvedeného, koncentrace památek v okrese Písek významně zvyšuje atraktivitu celé oblasti pro cestovní ruch.

O národní kulturní památky, které se v regionu Písecka nacházejí, jejich správci a vlastníci příkladně pečují. Pouze na základě návštěvnosti památek ale nelze posoudit, zda je cestovní ruch příležitostí, nebo limitem v rozvoji regionu. Jedná se o čísla, která jsou izolovaná a sama o sobě nepřinášejí hlubší pohled na věc. Například klášter v Milevsku, který prochází nákladnými a z památkového hlediska nesmírně náročnými opravami, stále navštěvuje relativně málo lidí. Ovšem fakt, že se daří shánět peníze na revitalizace objektů v areálu, s sebou přináší například nová pracovní místa pro obyvatele Milevska.

Využívání dotačních programů na obnovu je prakticky jedinou cestou, jak opravy rozsáhlých památkových objektů, realizovat. Jedná se o investice v řádu desítek milionů korun. Finance získané ze vstupného ani z pronájmů prostor nemohou v žádném případě správcům památek pokrýt pravidelnou údržbu, restaurování a ochranu.

Provedená šetření a rozhovory se zástupci jednotlivých objektů jednoznačně ukázaly, že statut Národní kulturní památky, zavazuje k pravidelné údržbě a správci objektů o svěřené dědictví zodpovědně pečují. Do míst, která jsou udržovaná a nabízejí navíc kulturní programy, návštěvníci s oblibou zamíří a rádi se znovu vrátí. Kulturní turismus, který efektivně pracuje s kulturním dědictvím, má potenciál posilovat společenské hodnoty a zároveň vytvářet nové pozice na pracovním trhu. Správci památek, které jsou zapsané v seznamu Národních kulturních památek na Písecku, o svěřený památkový fond kontinuálně pečují. Ekonomicky soběstačné však objekty nejsou, a tak musejí spoléhat na dotace od zřizovatelů či na granty. Pokud se ovšem podaří zrekonstruovat prostory, mobiliář či zbudovat nové expozice, prakticky okamžitě roste návštěvnost.

Objekty jsou stále vybavené zastaralými technologiemi a zázemím pro návštěvníky, kvůli památkové péči není v mnoha místech technicky možné zbudovat například bezbariérové přístupy. Povinnost zachovat kulturní dědictví a zodpovědnost vůči němu má nadregionální význam zejména pokud jde o národní kulturní památky. Objekty a správci přitom musí reagovat na nejnovější poptávkové trendy v cestovním ruchu. Jediným příkladem památkové péče, která skutečně zachránila před absolutní devastací kulturní památku, jsou generální opravy Kamenného mostu v Písku koncem 90. let minulého století. Pokud by most nebyl před katastrofálními povodněmi z roku 2002 rekonstruován, nápor tisícileté vody by nepřežil.

Z rozhovorů se zástupci památek vyplývá, že péče o objekt, který je na seznamu Národních kulturních památek je prestižní záležitost, ale výzvy, které to s sebou přináší, často zůstávají nevyslyšeny. Řada objektů například v areálu milevského kláštera zůstává nevyužita, což brání generování dostatečného příjmu na obnovy a údržbu. Sebenákladnější oprava kulturní památky bez dlouhodobé vize jejího využití a ekonomického kontextu bude jenom jakýmsi zakonzervováním do doby, než se nový princip užívání najde. Konceptně promyšlená péče o kulturní dědictví přitom nepochybně přispívá k pozitivní image regionu.

Region se stává zajímavým a lákavým nejen díky své krajině a velkému množství památek, ale především tím, co je schopen svým obyvatelům a návštěvníkům na objektech nabídnout. Společnost očekává nové cesty jejich využití. Kombinace hmotné a živé kultury

v rámci ekonomické prezentace památky by mohla přinést širší uplatnění v rámci regionální nabídky kulturního zboží.

Z hlediska územního plánování lze konstatovat, že existující územní plány obcí (v případě Milevska pouze v neschválené verzi) se problematice ochrany kulturního dědictví věnují pouze v nezbytném zákonném minimu. Deklarují památkovou ochranu těchto hodnot a zachovávají stávající stav jako stabilizovaný. Návrhy na urbanistické řešení ochrany těchto hodnot neřeší, stejně tak jako neřeší bližší regulaci území formou regulačních plánů ani vztaky ochrany kulturních hodnot k cestovnímu ruchu. Z tohoto úhlu pohledu je třeba konstatovat, že územní plánování nevyužívá svých existujících nástrojů k ochraně kulturních hodnot v území dostatečně a na druhou stranu ani nepodporuje jejich rozvoj jako potenciál rozvoje regionu z hlediska jejich zapojení v rámci cestovního ruchu.

Literatura

- ČERVINKA Jan a KOŽELUHOVÁ Dagmar, 2016. Soustavná péče o kulturní odkaz našich předků jako základní úkol. *Propamátka*.
- FRÖHLICH, Jiří, 2012. *Stará Otava mezi Pískem a Zvíkovem*. Písek : Prácheňské nakladatelství, 113 s. ISBN 978-80-86566-53-5.
- GOODSTADT Vincent, BOUCHE-FLORIN Luc-Emile, CORREIA, Paulo, 2013. *Charta evropského plánování*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 44 s. ISBN 978-80-87318-33-1 HAVLŮJOVÁ, Hana, et al., 2015. *Památky nás baví 4: Kulturní dědictví jako příležitost pro učení všech*. Praha : Národní památkový ústav, 240 s. ISBN 978-80-905631-9-3.
- HLADKÝ, Jiří. *Památkář a zastupitel v Písku*. [řízený rozhovor ze dne 12. 10. 2016.]
- JÁNSKÝ, Michal. *Ředitel destinační společnosti Píseckem, s.r.o.* Karlova, 108/3, Písek. [řízený rozhovor ze dne 5. 11. 2016]
- KADLČÁK, Aleš. *Kastelán hradu Zvíkov*. Zvíkovské Podhradí 1, Zvíkovské Podhradí. [řízený rozhovor ze dne 21. 2. 2017]
- Klášter v Milevsku*. [Online] Muzeum v Milevsku, 2017. [Citace: 2. březen 2017.] Dostupné z: <http://www.klastermilevsko.cz/historie>.
- KRATOCHVÍLE, Karel. *Ředitel Zemského hřebčince*. U hřebčince 479, Písek. [řízený rozhovor ze dne 8. 3. 2017]
- Milevské muzeum*. [Online] Muzeum v Milevsku, 2017. [Citace: 2. březen 2017.] Dostupné z: <http://www.muzeumvmilevsku.cz/>.
- ICOMOS. [Online] Praha, 2018. [Citace: 24. duben 2018.] Dostupné z: <http://www.icomos.cz/index.php/en/>.
- MĚSTO MILEVSKO. [online] *Územní plánování*. © 2018 Město Milevsko [cit. 14.5.2018] Dostupné na: <http://www.milevsko-mesto.cz/uzemni-planovani/milevsko>
- MĚSTO PÍSEK. *Územní plán Písek*. [online] 2015 [cit. 14.5.2018] Dostupné na: http://www.mesto-pisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=8110
- Národní kulturní památky v okrese Písek*. [Online] Praha: Národní památkový ústav, 2016. [Citace: 18. 4. 2016.] Dostupné z: <http://www.monumnet.npu.cz/monumnet.php>.
- OBEC ZVÍKOV. *Územní plán Zvíkov. Opatření obecné povahy* [online] 2010 [cit. 14.5.2018] Dostupné na: http://www.budweis.eu/Lists/edn%20deska/Attachments/3164/OOP_Zv%C3%ADkov_15.01.10.pdf
- Památkové lokality, územní plánování a cestovní ruch*. [Online] Brno: Ústav územního rozvoje Brno, 2002. [Citace: 17. 4. 2018.] Dostupné z: <https://www.uur.cz/images/publikace/metodickeprirucky/PDF/Pam%C3%A1tkov%C3%A9%20lokality.pdf>
- PATOČKOVÁ, Věra, et al., 2012. *Kultura v krajích České republiky*. Praha : Sociologický ústav Akademie věd České republiky, v.v.i., 416 s. ISBN 978-80-7330-222-1.
- PELLAR, Jan, 2011. *Zemský hřebčinec Písek 200 let*. Praha : Ministerstvo zemědělství.

- Strategický plán rozvoje města Písku.* [Online] Město Písek, 2015. [Citace: 12. březen 2017.]
Dostupné z: http://www.mesto-pisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=1508.
- ŠTORM, Břetislav. 2007. *Základy péče o stavební památky.* Praha : Národní památkový ústav, 190 s. ISBN 978-80-87104-13-2.
- ŠTURC, Libor. *Kurátor sbírek obrazů a uměleckého řemesla.* Královská kanonie premonstrátů na Strahově, Strahovské nádvoří 1/132, Praha. [řízený rozhovor ze dne 8. 3. 2017]
- ŠTURM, Václav. *Investiční technik.* Královská kanonie premonstrátů na Strahově, Strahovské nádvoří 1/132, Praha. [řízený rozhovor ze dne 8. 3. 2017]
- VITÁKOVÁ, Marie. 2007. *Využití kulturních a přírodních památek pro cestovní ruch.* Praha : Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 72 s. CZ.04.1.03/42.00.1./0001.
- Zákon o státní památkové péči.* [Online] Česká národní rada, 1987. [Citace: 12. 9. 2016.]
Dostupné z: <https://www.npu.cz/portal/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pravni-predpisy-a-mezinarodni-dokumenty/text-zakona-o-pamatkove-peci.pdf>.
- ŽALUDA, projektová kancelář. *Územní plán Milevska. Textová část.* 2016a [online] Územní plánování. © 2018 Město Milevsko [cit. 14.5.2018] Dostupné na: <http://www.milevsko-mesto.cz/uzemni-planovani/milevsko>.
- ŽALUDA, projektová kancelář. *Odůvodnění územního plánu Milevska.* 2016b [online] Územní plánování. © 2018 Město Milevsko [cit. 14.5.2018] Dostupné na: <http://www.milevsko-mesto.cz/uzemni-planovani/milevsko>.

Informace o autorkách

Bc. Naděžda Fořtová, doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.

Katedra regionálního rozvoje, Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS, a.s.

vladimira.silhankova@ambis.cz